

Biskop Viktor Kristian Hjort.

Et Tidsbillede fra Trængselsaar.

Af Kammerherreinde Helga Stemann i Ribe.

(Fortsættelse.)

Aret 1814 forløb ellers uden mærkelige Begivenheder. I April stod Biskoppen Fadder til Fysikus Hansens Søn Wilhelm August, sammen med Bispinde Middelboe, Frøken M. Koefoed og Byskriver Steenstrup.

Efter Embedsbogen visiterede Biskoppen 4. og 5. Juni „i Fardrup, første Dag i Skolerne, anden Dag i Kirken. Ungdommen i Kirken svarede med Færdighed og viste Tænkksomhed i de Svar, den gav. Jeg ønsker Menigheden og dens værdige Lærer¹ Held og Frugt af deres Forbindelse.

Hjort.“

At Kongen er rejst til Wienercongressen, mindes i Biskoppens Sang ved Klubfesten paa Dronningens Fødselsdag 28. Oktober:

Dig ønsker hele Folket Held
Og Kraft af Gud.
For Holstens Ro, for Danmarks Vel
Du reiste ud,
I Fyrsters Raad med sanddru Ord
Du træder frem,
Og kræver Ret for elskte Nord,
For Cimbrers Hjem.
Gud signe Kong Frederiks Veie.

¹ F. Ussing f. 1753, i Fardrup 1786, † 1829.

To af Amtsprovsterne fra 1813 døde allerede efter kort Tids Forløb. J. L. Lund, Sognepræst i Lemvig, 22. Nov. 1813, kun 43 Aar gammel, og H. Th. Vellejus, Sognepræst i Sønder Omme, 18. April 1814, 48 Aar gammel. Biskoppen giver dem et smukt Eftermæle i det tidligere nævnte Vennedigt:

Du ei kan forestille dig, min Ven,
 Hvor smerteligt et Tab det var for mig
 Saa hovedkulds, saa brat, saa pludselig
 At miste disse tvende gjeve Mænd.
Lund har du kjendt med mig fra fordums Tid,
 Har og med mig erkjendt hans sjældne Flid.
 Du veed, han var i gamle Skrifter lærd,
 Saae dybt og grandt, hvad Helligdommens Bøger
 Som Norm for Dyd og Haab og Tro
 Hver Kristen kjerligt foreskriver.
 Du veed, han følede sit Embeds Værd
 og at heel lys og god Besked
 Med Pen i Haand han kunde give
 Om geistlig Pligt og geistlig Rettighed.

— — — — —
 Men dog jeg ei fordølge kan,
 At naar i Tankerne jeg undersøger
 Hver Aandskraft hos de tabte To
 Og følger Dommerstemmen i mit Bryst,
 Da maa *Vellejus* Prisen vinde. —
 I Vid, Talenter, Sjølekræfter,
 I Lærdom, Embedsiver, Gavnelyst
 Han ei det mindste gav Johannes efter.
 Men i Erfaring og den Kunst at bruge
 Dens vise Bud for at regjere
 Almuens Id og Daad med snild Forstand,
 Og overalt med Aandskultur at være
 Raadgiver, Leder, Ven og Fader
 For Gamle som for Unge — deri var
Vellejus en udmærket Mand. —
Lund, en af dem som over Pultet ruger,
 Sin Skat i Hovedet og Hjertet bar;

Men knap paa Ord og blye og fjer i Lader
 Han kjendte Verdens Leveregler ei. —
 Huld og beskeden derimod,
 Med rolig Sjæl og aabent Øje
 Den gjeve Provst *Vellejus* stod
 Imellem Lave som for Høie
 Og gik med faste Skridt ad hver en Vei,
 Som Dannished og Retsind monne byde.

Vellejus døde af Typhus, som han havde paadraget sig ved Sygebesøg.

Vellejus stakket Tid derefter faldt
 Som Offer for sit blide Hjerte,
 Da han, en ædel Hyrde for sin Hjord,
 Med frygtløs Sjæl bar Omsorg for,
 At Tilsyn, Kur, Diæt og Alt,
 Hvad Lægen havde foreskrevet,
 Blev i en farlig Smitsot efterlevet
 Af Mænd og Qvinder i hans Menighed,
 Og at enhver af dem paa Sygdomsleie
 Fik under Smerterne fornøden Pleie.

— — — —
Lund kan jeg ingensinde glemme,
 Min Ven i mange glade Aar han var,
 Og stedse han mig trofast elsket har. —
 Men i min Barm en mægtig Guddoms Stemme
 Saa blidt og høitidsfuldt tilraaber mig,
 At naar *Vellejus* jeg kan ligne
 Da skal min Gjerning Hæder vinde
 Og Brødres Tak min Daad velsigne
 Og Ælders Taarer ved min Grav henrinde.

— — — —
 Et Hjem, der, som tidligere nævnt, stod Biskoppen meget nær, var Præstegaarden i Nustrup ved Haderslev, hvor Hjorts ofte var i Besøg. Madam Giørtz var Søster til Amtsprovst Høxbro, over hvis første Hustru Biskoppen holdt Ligtalen i Rødding Kirke 19. December; som Ven udtaler han bl. a.: „Med Broderhaand

skal jeg nedlægge paa din Grav en Krans af hvide Roser og Lillier og Kjerminer, der baade skal være et Sindbillede paa din Uskyld og Tækkelighed og tillige vidne om, hvad vi føle ved at savne dig.“

For Peder bragte 1814 det Betydningsfulde, at han, den 21-aarige juridiske Student, om Efteraaret helt uventet fik Opfordring fra Chr. Molbech til at skrive æsthetiske Afhandlinger i Maanedsskriftet „Athene“, som Rasmus Nyerup havde begyndt 1813, og Molbech nu havde overtaget. Denne havde i de Unges Kreds opdaget Peder, der til Artium havde faaet Udmærkelse for Udarbeidelse i Modersmaalet. Han lovede at prøve paa det, og de Kritiker, han i Aarenes Løb skrev i „Athene“, bleve afgjørende for hele hans Liv.

I Marts 1815 foreslog Molbech endvidere, at de to i Fællesskab skulde skrive den danske Poesis Historie, en Plan, der dog aldrig kom til Udførelse. I dette Aar vandt Peder endvidere for en filosofisk Prisopgave Universitetets Guldmedaille, der blev overrakt ham 25. Mai.

Efter Erindringskrivelse fra Cancelliet af 23. April 1814 sendte Stiftsøvrigheden i Juni 5,431 Rigsbankdaler Navneværdi som Afdrag paa Afgiften for 1813 til Kommissionen for Frue Kirkes Gjenopførelse. Ved Udgangen af 1814 skulde Stiftsøvrigheden derpaa indsende Beløbet for dette Aar, men Kommissionen modtog intet derfra.

25. Februar 1815 var der Rectorskifte i Ribe. Ribe Stiftstidende meddeler følgende herom:

For et talrigt Auditorium, der bestod af saavel Byens som Omegnens Videnskabsvenner, aabnede H. H. Hr. Biskop og Ridder Hjort Høitideligheden¹ med en skøn

¹ I Ribe har man desværre ikke bibeholdt den høitidelige Rektorindsættelse.

og kraftfuld Tale, hvori udvikledes: Fædrelandets Forordringer med Hensyn til Undervisningen i de lærde Skoler. Herpaa fulgte forhenværende Viceconrector Hr. P. N. Thorups Indsættelse som Rector Scholæ. — Rector Thorup, der i sin Tiltrædelsestale viste: Den værdige, af Stat og Medborgere fortiente Oldings herlige Vilkaar, indsatte derpaa Hr. Cand. I. W. Angel¹ til Adjunct ved Skolen. Begge Talerne sagde ved Slutningen af deres Foredrag et ømt og hierteligt Farvel til Skolens fratrædende Rector, Hr. Professor og Ridder L. Hanssen, der nu i næsten et halvt Sæculum har været Lærer ved denne Underviisnings-Anstalt.

Sange, forfattede af Hr. Adjunkt Wohnsen, blev før og efter Talerne afsiungne under Ledsagelse af Instrumenter, hvorved Skolens Disciple understøttedes af det musicerende Personale i Ribe forenede Klubselskab. Om Aftenen havde Skolens Disciple foranstaltet et Bal, hvortil deres Foresatte vare indbudne. Over Bordet blev afsiungne 2de Sange, den første forfattet af Hr. Pastor Købke, den anden helliget Dagen af Skolens Disciple, og under et lydeligt Hurra blev udbragt Skaaler for Skolens Ephorer, den fratrædende Rector og de nye indsatte Lærere. For at forhøie Høitideligheden var anbragt i Baggrunden af Dansesalen et Altar, hvorpaa saaes et smukt Transparent, der forestillede Fliedens Symbol. — Tillige læstes i Transparent nogle i Anledning af Dagen passende Vers.

29. April indsatte Biskoppen Rektoren i Fridericiæ latinske Skole Hr. Thomas Troiel.² Stiftamtmand Koefoed, Amtsprovst Blicher, en Del af Omegnens Præster

¹ f. 1778, Spr. i Hjortlund-Kalvslund 1819, i Vilslev-Hunderup 1835—51.

² † 1839, 65 Aar gammel.

og et talrigt Auditorium af Byens Embedsmænd og Honoratiores, af militær og civil Stand, bivaanede denne Skolehøitid. I sin Tale fremstillede Biskoppen: „Hvad der letter, forsøder og gjengjelder den dueilige Lærers Arbeide i de latinske Skoler“, og fandt i den Leilighed til at nævne sin fordums Rektor, den gjeve og ærværdige Olding Professor og Doktor Johan Hendrik Tauber med skønsom Deeltagelse og fortient Hæder. Efter Biskoppen fremtraadte Rektor Troiel, viste, som øvet Opdrager og forfaren Skolemand: „Det Tilsyn med den sædelige Dannelse, som bør fordres af vore offentlige Underviisningsanstalter“ og indsatte til Slutning Adjuncterne Buhl og Bildsøe¹.

Biskoppens første Visitatsoptegnelser ere fra dette Foraar: „Jernved 21. Mai. I Skolerne er Syngetonen udjaget — ingen fast Skoleholder. Den 23. i Feuling Kirke — en talrig Ungdom mødte, svarede særdeles vel — nogle udmærket godt. Provst Krarup² prædikede med Grundighed, Lys og Deltagelse. — Alt vel. — Malt 28. Mai. — Degnen er aflægs, Koch er svag og skal søge Afsked. Skolerne kun taalelige. 29. Mai i Veien, en meget talrig Ungdom mødte fra begge Sognene og nogle Gamle udmærkede sig ved korrekte og sindrige Svar. — — — Alle de andre Skoler var forsømt. 2 i Læborg havde Drengene betjent. — — — 31. Maj. Brørup. En talrig Ungdom mødt fra begge Sogne og svarede meget godt. Kristensen³ prædiker særdeles godt. — Foredraget røber god Kundskab —

¹ Ribe Stiftstidende 19. Mai 1815.

² f. 1769, i Føvling-Holsted 1800—27, † 1834 som Sgpr. i Veile.

³ B. M. Christensen f. 1768, 1796 i Brørup-Lindknud, † 1820. (Wiberg: „En hjertelig og velbegavet Taler, nidkjær og uegennyttig Embedsmand, sin Menigheds faderligsindede Ven og Velgjører“).

og viser, at Hjertet deeltager, hvilket og Vandelen stadfæster. — Han messer maadelig. — Degnen (Jacob Petersen Søltøft) synger heel slet. — Gjørding og Veirup 4. Juni (Pastor A. Rosenvold 48)¹, hvor Annexets Ungdom mødte i talrig Forsamling. Ungdommen svarede godt. Præsten prædikede meget godt, messer ret vel — katekiserer godt. Degnen kan ikke synge, ei heller katekisere uden Bog. — Skolerne i Gjørding maadelige. — Degnen (Simon Christensen, 30 Aar) blev irettesat for Drik og Uorden. Præsten er en sindig og brav Mand. — — — Visiteret den 6. Juni i Darum Kirke. En talrig Ungdom af begge Kjøen mødte og svarede godt. Underlæreren fra Darum Skole og en Karl fra Bramminge udmærkede sig. — — — Vilslev og Hunderup 11. Juni. Visiterede i Kirken, hvor Annexet mødte. — Der var Børn nok. De kunde Lærebogen, men røbede ikke megen Omtænkning. Præsten er gammel². (Niels Lang, 66 Aar.) Hans hele Tale fremsiges i Recitativtone — og er ikke meget tydelig. Degnen synger godt (Christopher Frederik Terkeldsen). Aastrup og Starup 15. Juni. Den bedste Skoleholder i Sognene er den vanføre Christen Hansen Malle, som, naar han kunde faa Undervisning af Købke, kunde blive god.“

Kort efter Biskoppens Hjemkomst fra Visitatsrejsen modtog Stiftsøvrigheden en Skrivelse fra Kommissionen for Frue Kirkes Opbyggelse af 26. Juni 1815, underskrevet af Mallings³, C. F. Hansen⁴ og Horneimann.⁵

¹ f. 1768, Gjørding-Veirup 1807—40, † 1846.

² Niels Lang f. 1749, i Vilslev-Hunderup 1787, † 1821.

³ Ove Mallings, 1748—1829, Historiker, Direktør for Rigsbanken.

⁴ 1756—1845, Kirkens Arkitekt, Professor og Overbygningsdirektør, Direktør for Kunstakademiet.

⁵ 1751—1830, theol. Professor.

Da Betalingsterminen for 1814 er udløben, men intet deraf for nævnte Aar hertil indsendt, anmodes man om jo før jo heller at remittere, hvad af bemeldte Afgift i Ribe Stift maatte være indkommet.

Brevet bliver ganske rolig henlagt.

En ny Fristelse faar Biskoppen ved den Indsamling, der blev foretaget efter kgl. Resolution af 3. Maj 1815 til Fordel for Genopbyggelsen af St. Petri Kirke i København, hvilken var nedbrændt ved Bombardementet 1807. Der indkom over 2000 Rbd., hvoraf Biskoppen beholdt 1206 Rbd. 4 M. 6 Sk.

En større Fest, der foranstaltedes af Klubdirektionen, fandt Sted 31. Juli i Anledning af Majestæternes Kroning. Ribe Stiftstidende meddeler herom følgende, hvortil her føjes Uddrag af Bispens Tale:

I Domkirken, der smagfuldt var decoreret, holdt H. H. Hr. Biskop og Ridder Hjort fra Kirkegulvet en Tale, hvori med hjertelig Varme skildredes for en særdeles talrig Forsamling, saavel fra Byen som Omegnen, vor elskede Konges Viisdom, Retfærd og Godhed.“

„Hisset i Kongeborgens majestætiske Tempel“, udtalte Bispen, „staar Fædrelandets Alter prydet med Roser, Myrther og Kjerminder. Ved det offerer Danmarks Genius hellige Bønner for Dannerkongen, som i Dag vorder Herrens Salvede, og Huslighedens Skytsengel knæler ved Alterets Fod og nedbeder Velsignelse over det Høie Ægtepar, som paa Deres Kroningsdag med rørte Hjerter og inderlig Glæde høitideligholder Deres Sølvbryllup. — — — Og Du, vort elskede Fædreland, som i en lang Række af Aar saae vor Frederik med Visdom at arbeide til din Velstand, du maa bekjende med ligesaa inderlig Skiønsomhed som dyb Vemod, at hvis Nid og Snedighed og Ran og

Mishandling ei havde gjort det umuligt for Frederik at udføre sine velgjørende Planer for Landet og Folket, da skulde du have blomstret som Vaarens Rosentræ og ydet Frugt som den herlige Vinstok midt i den Udørken, hvilken Vanvid og Ærgjerrighed. Trædskhed og Herskesyge beredte i det hærgede Europa. Men Kongernes Konge vilde prøve din Salvede og luttre dit Folk i Trængsler Ild.“ Blandt den lange Række af vise Foranstaltninger, der skyldes Kongen: den store Landboreform, Forbedringer i Retspleie, Skole- og Sundhedsvæsen, Norges Universitet og Slavehandelens Ophævelse, tilføjes endnu: „Kommer endeligen ihu med taknemmelig Fryd, at vor Salvede med ligesaa megen Kjærlighed som Retfærdighed har søgt at knytte sit Folk til sig, idet han har udvidet Dannebrogordenen, som hans Forfædre havde stiftet og givet alle Borgerklasser i Samfundet Adkomst til ved nidkjær Flid og ædel Pligtiver at naae en Hæder, som Fortiden hartad ene hjemlede adelig Fødsel, udmærket Rang og høie Æresposter.“

Velgjørende midt i Biskoppens ordrige Pathos virker nogle Citater af Kongens egne jævne Ord som f. Eks.: „Da Frederik nylig under Fædrelandets Trængsler havde fuldført en af sine almeennyttige Foranstaltninger, sagde han til en af Landets Ædle: „Jeg er saa glad, thi nu veed jeg, at Landets Embedsmænd ere sikre for Nød“ og: „En af Landets tvende Patrioter taledes i fordums Dage om de Vanskeligheder, som Fordomme og de bestaaende Indretninger vilde lægge i Veien for Bondesagen og forment, at den desaarsag end maatte opsættes. „Mig synes dog“, svarede Frederik, „at i en saa vigtig Sag, der angaar Landets Vel, bør man intet Øjeblik spille. Kan man ikke ligesaa

godt i Morgen, som i Overmorgen, begynde at arbejde derpaa?"

Talen slutter saaledes: „Selv om den Eviges Trone i de Saliges Himmel knæler en Skare af Dannerkongens Forfædre og bede i Aandernes hellige Sprog om Varetægt over deres Yndling og hans hele Huus. Og jeg skuer Eders Glæde og fatter eders Andagt, I gjeve og trofaste Valdemarer, Kristianer og Frederiker! I hulde og gudfrygtige Sophier, Mathilder og Loviser! Min Aand henrykkes ved Eders høie Bønner, min hele Sjæl fryder sig ved eders milde Velsignelser og med et fuldt Bryst og et tillidsfuldt Hjerte beder jeg og i denne Helligdom til den Algode: „Giv vor salvede Herre og Konning, Konning Frederik, Fred og et lykkeligt Regimente“ og alt Folk skal svare: Hør os, kjære Herre Gud.“

Før og efter Talen blev der afsunget Sange, skrevne i Dagens Anledning, fra Orgelet under Ledsagning af Instrumenter. Efter at denne Handling, der med særdeles Høitidelighed blev udført, var tilende, samlede et Selskab af 90 Personer i Klubbens Værelser til et Middagsmaaltid, hvor under festlige Fryderaab og Salver af Kanoner og Geværer, Skaaler for D. D. M. M.'s Vel blev udbragte. Der indsamlede en Sum af 130 Rbdlr. N. V. og 8 Rd. 2 Mk. i Sølvmynt, som var bestemt til et Maaltid for Byens Fattige i denne Anledning. Hele Dagen vaiede Flage paa de i Aen liggende Skibe. Om Aftenen afbrændtes et Fyrværkerie. Til den følgende Dag vare alle Byens Fattige, Almissemlemmer og Hospitalslemmer indbudte paa Raadhuset, hvor ved Fattigkommissionens Forsorg, en Forsamling af 106 Personer rigeligen bleve beværtede for de Dagen forhen i Klubben indsamlede Penge. Ogsaa

blandt dem hørtes hiertelige Velsignelser over Kongen og Kongehuset. De i Byens Arresthuus værende Fanger bleve og den Middag forsynede med varm Mad. Om Aftenen var der i Klubben et muntert Bal, der bivaanedes af en talrig Forsamling.“

Biskoppen skriver om Festen til sin ældste Søn,
12. August:

„Efterretning om den virkelig behagelige Høitid, som jeg foranledigede og deels forestod, deels medvirkede til paa vor Konges Festdag, har, troer jeg nok, din gode Moder skrevet om til Familien. Jeg tillægger altsaa kun for min Deel, at det var en af de ægte Glædesdage, jeg har nydt i mit Liv, da jeg ikke blot opfyldte en god Borgers Pligt i min Kreds, men og udførte til Frederiks Hæder, hvad mit taknemmelige Hjerte tilsagde. Talen, jeg holdt i Domkirken, skal Du faae at see, thi jeg lader den trykke.“

Brevet er forøvrigt Svar paa en Meddelelse fra Peder om, at han ikke havde Lyst til at tage juridisk Eksamen; Faderen havde sat ham til dette Studium med den Begrundelse: „Han bliver vist Advokat, han har saadant Snakketøj“. „Det overraskede mig ikke, men det bedrøvede mig, fordi jeg nu med Vished saae Dig paa den Afvei, hvor jeg alt længe havde formodet Dig. — Jeg lod Dig vente efter Svar, fordi jeg ikke vilde saare Dig ved at skrive Dig de Sandheder, mit Hjerte tilsagde mig, der i dine Øine havde faaet et Udseende af Bøbreidelser. Din Moder var desuden ikke hjemme, og hende vilde jeg idetmindste først gjøre bekendt med din Færd. Hun kom og skrev Dig til paa Din Geburtsdag i sin sædvanlige bløde og elskelige Tone. Din Søster skrev Dig ogsaa et Brev til, som vidnede om, at hun erkjendte, hvad

Børn skyldte Forældre.“ Paa intet af dette har Peder svaret: „For Alvor har Du dog vel intet Øieblik kunnet troe, at de Luftkasteller, du har bygget om din Fremtids Held, naar Du fik Lov til at studere Filosofie og Æstetik med hinanden, kunde aflokke en erfaren Mand, som selv har vandret med aabne Øine ad Studeringernes Bane, andet end et Smil? Jeg har seet Exempler i Snesevis paa unge Mennesker med gode Hoveder, som fordi de bortødslede de Aar, i hvilke de vare skikkede til at tage Examina, der ledte til Pligtpost, Kald og Levebrød, paa brødløse Studier og alt for tidligt, skjøndt derfor ikke slet Forfatterskab, aldeles have forspildt deres Vel for deres hele Liv. — — — For dit eget Vels Skyld og slet ikke af nogen Grille er det altsaa min bestemte og uforanderlige Villie og mit Bud til Dig som Fader, at du skal fuldende din juridiske Bane, og derved skaffe Dig en lovlig Adkomst til at erholde Tjeneste i Fædrelandet. — — — Men det raader jeg Dig som erfaren Mand og det paalægger jeg Dig som Ven, at Du fra Nu af indtil Du er færdig med din Examen aldeles afholder Dig fra alle Allotria¹, de være Dig end saa behagelige som de ville.

Naar Du da, vil Gud, i næste Aar er blevet Kandidatus, saa kan Du med roligt Sind tage fat paa dine Yndlingsstudier, om de end beholde det Tiltrækkende, de nu have for Dig. Jeg skal da, om og saavidt, jeg kan, med Fornøjelse bidrage til, at Du kan tage Magistergrad, reise udenlands eller putte Dig ind i Filosofien til Ørerne, eller hvad andet Du til den Tid maatte ønske eller ville, som gavnligt for Dig. — — —

Herovre gaar Alt ved det Gamle. Jeg har i Aar

¹ d. e. uvedkommende Ting.

havt en meget betydelig Udgift, da jeg har ladet Kjøkkenlængden og alle Udhuse eftersee paa Tag og Fag, som vist ikke er skeet saaledes i mange Aar. Det vil koste mere, naar jeg, om jeg lever, skal til næste Aar have fat paa Stuehuset.

Jeg har vist sagt det før, men gjentager det med beraad Hu, at jeg ingensinde, end ikke paa Amager, har havt saa grundet Aarsag til at spare som i dette Aar.“

Kort efter maatte Biskoppen dog give efter. Peder opgav Juraen og studerede en Tid af Navn Theologi.

Fra Optegnelserne paa Eftersommerens Visitatser ere følgende Uddrag: „Sneum Tjæreborg 30. August 1815. Ikke mange mødte formedelst Flod, der afholdt Tømmerbye. — — — Det anmærkes, at Allerup, Opsneum og Tømmerby vanskeligen kan udgjøre et Distrikt. Jerne og Skads 3. August. Visiterede i Jerne Kirke. — — — Degnen (33 Aar, Hans Adolph) Fogtmann er ei uden Anlæg — kan spørge Børnene. — I hans Skole var iøvrigt endnu ingen Orden. — Intet at ordne. — Intet at erindre. Fanø 5. September. En talrig Ungdom mødte, kunde Bogen godt. Præsten (Hans Christian Clausen¹, 49 Aar) messer maadelig, prædiker ligesaa. Degnen er aldeles aflægs (gammel, er ei værd at optegne). — — — Guldager 10. September. En særdeles talrig Ungdom mødte. De fornemme [?] Børn fra Hjerting svarede ypperlig, de andre meget godt. Præsten (Peder Stockemark Sidelmann²) prædikede ret godt, men udannet og skjødesløst. — — — Alslev og Hostrup 11. September, hvor Annexets Ungdom og mødte. En talrig Forsamling var tilstede. Ungdommen kunde Bogen, men stod tilbage i at forstaae

¹ f. 1766, Nordby 1805—29, † i Farup 1840.

² f. 1774, Guldager 1803, † 1820.

den. — — — Præstens egne Børn vel oplyste (Christian Moth Krarup¹). — — — Det erindres at gives Ordre om at ringe. *Brøndum* og Nebel 17. September. — — — En talrig Ungdom af begge Kjøen var forsamlet og gjorde til Fornøielse Rede for Religionskundskab — — —

13. Oktober fejrede Biskop Hjort sin 50. Fødselsdag; af Børnene var den yngste Datter Nanna dengang til Oplærelse i København, medens Peder tilbragte Efteraaret i Ribe. Med taknemlig Sjæl skrev Biskoppen paa Højtidsdagen et Digt paa 8 Vers, hvoraf de 3 tidligere ere anførte. At man dengang tidlig følte sig gammel, fremgaar af sidste Vers:

Snart stunde til de hvide Haar
Og trættet Oldingsalder;
Men trøstig, gode Gud, jeg gaaer,
Hvorhen Din Røst mig kalder.
Jeg ærer dine Bud,
Dig lover jeg, o Gud!
Og end i Dødens Stund
Fra rørte Hjertes Grund
Din Godhed jeg skal prise.
Og fuld af Haab og Tro
Ved Guds frygts blide Ro
Jeg paa min Fremtid tænker

staar der endnu i et andet Vers. Man studser, naar man mindes de forskellige offentlige Regnskaber, der endnu ikke er bragte i Orden. Forklaringen kan kun være den, at Biskoppen betragtede alle disse Penge-sager som midlertidige Laan. Allerede 4. November afsender Frue Kirke-Kommissionen en ny resultatløs Rykkerskrivelse: „Da man af den i Ribe Stift indkomne Brandhjelp kun har modtaget 5431 R. til Afdrag paa

¹ f. 1766, Alslev-Hostrup 1801—27, † 1839.

den første Fierdedel, men intet paa den anden Fierdedel, der skulde været hertil remitteret inden forrige Aars Udgang, end mindre paa den tredie Del, uagtet vi nærme os Udgangen af 1815, saa maa Commissionen anmode Stiftsøvrigheden om at paadrive Placatens Opfyldelse, uden hvilket man vil komme i Forlegenhed ved Bygnings Arbeidets Gang, der er indrettet i Overensstemmelse med Placatens Bydende i Hensigt til Afgiftens Erlæggelse.“

Dronningens og Prinsesses Karolines Fødselsdag feiredes ved en Klubfest 29. Oktober. Biskoppen skrev to Sange i denne Anledning og udtaler Følgende om Prinsessen:

Hun er sin ædle Moder lig,
 Uskyld og Godheds Røst hun lyder,
 Hader som Skjoldmø hykkelsk Svig,
 Ynder Pligt og hellige Dyder,
 Høit stemmer i med Jubbellyd:
 Vor Karoline Held og Fryd.

Det længste af Biskoppens Digte „Nustrupiana“ er ogsaa skrevet i Oktober 1815. Ikke for Intet havde Hjort i denne Oktober Maaned udtalt sin Tak til Gud, der havde givet ham „den søde Fryd at røre Harpens Streng“; det er, som om han i Trængselstiden netop søger Tilflugt i sine Vers. I „Nustrupiana“ faar man et hyggeligt Indblik i dansk Præstegaardsliv fra 19. Aarhundredes Begyndelse. Den gammeldags hyggelige Nustrup Præstegaard staar endnu temmelig uforandret.¹ De gamle Smaalunde øst for Præstegaarden, Hegnet af Ask og Pil nordvest for Haven og Humlen mod Vest i Læ af Stalden ere nu forsvundne², men det høie

¹ Den var det ialfald ved et Besøg i Sommeren 1911.

² Meddelelse af Pastor Weiland i Nustrup.

Lindelysthus er der stadig, hvor Biskoppen saa ofte sad sjæleglad, mens han frydede sig over, at „der stander i Nustrup en Præstegaard — Saa pæn som noget Øie vil skue — Fast under den hele sølvblaa Bue — Guds Himmel over vort Danmark slaaer.“

Af Pastor Giørtzes 5 Sønner blev den ældste Kristian, f. 1790, Købmand og Fabrikant i Ribe, hvor han døde 1860. Carl Giørtz, f. 1793, var Sekretair og Forvalter hos en Slægtning, han døde 1865. Peder Giørtz, f. 1796, døde som Købmand i Haderslev 1849. Hans Giørtz, f. 1801, blev Landmand og døde i Rødding 1854. Thomas Giørtz, f. i Nustrup 1809, døde som Købmand i Hamborg 1869.

Sandsynligvis underviste den flittige og dygtige Fader alle Sønnerne hjemme. Efter en Familiemeddelelse skal Pastor Giørtz ogsaa i Nustrup have indrettet et lille Privatseminarium og forberedt adskillige unge opvakte Bønderkarle til at blive flinke Landsbyskolelærere.¹

Digtets første Sange meddeles her helt, men af de sidste: Til Skjøn Anna, Hansemand og Thomaslil, kun enkelte Vers.

NUSTRUPIANA²

i

Oktober 1815

af

Viktor Kristian Hjort,

Biskop og Ridder.

Indledning.

Det tidt har undret mig saare meget,
At jeg har ikke paa Harpen leget,
Saa godt jeg kunde, min Giørtz, for Dig,

¹ Meddelt af Pastor R. Bastrup.

² Her gjengivet efter Manuskript hos Dr. K. F. Kinch, der er Pastor Giørtzes Datterdattersøn.

Skjøndt høit dit Venskab dog glæder mig.

I denne Tid, da en lille Pige
Med Rosenkinder og Øine blaae,
Med trinde Læber, med søde Smil
Og Laurbærkrands om den gule Lok
Jeg seer hver Morgen fra Himmerige
Neddale festlig og englemild
Ved eensomt Pult i mit Kammer staae,
Jeg bad den Søde begeistre mig
Til høit at qvæde, min Præst, for Dig.

Flux rørte Pigen de gyldne Streng
Om Dig og Dine saa glad, saa længe,
Og jeg skrev op under Harpens Klang,
Hvad den Guldhæarede venlig sang.

Læs Du nu Viserne, Vennebrevet,
Og Alt, hvad Bispen har muntert skrevet,
Hvor — om just ikke af Poesie,
Begeistrings Høihed og Harmonie —
Af Riim og Glæde Du finder Nok.

Præstegaarden.

Der stander i Nustrup en Præstegaard,
Saa pæn som noget Øie vil skue,
Fast under den hele sølvblaa Bue,
Guds Himmel over vort Danmark slaaér.

Den titter frem mellem Bøndernes Tag,
Udmerket ene ved bedre Smag,
Ved Vinduesrammer som lukkes op,
Ved Speilglasruder, ved steenlagt Gaard,
Ved Storkereden paa Gavlens Top,
Og renligt Aasyn, hvorhen man kiger,
I Baas og Fæhus, i Stald og Lade.

Bag Vaaningshuset en venlig Plet
Mod Sydens Aandedræt sig udbreder,
Forjætter en Haves milde Glæder
Og holder langt Meer, end Synet spaaer,
Thi Flora kjerlig beskytter den.

Et Hegn af Ask og bævende Pil
Mod barske Nordvest sig slynger hen

Og freder en Have fast og tæt,
 Her Røser og Nelliker fro sig bade
 I Morgensolens de første Smil,
 Aspargeslandet hist Øiet fryder,
 Her Bedet rødmende Jordbær yder,
 Og hisset til Tænknings søde Ro
 Et Lysthus dækket af Lindeblade
 Saa mildt og lønligt os byder ind.

Trindt om de nyttige Vexter groe.
 Blomkaalen smiler saa hvid og trind,
 Agurken sig henad Jorden sniger,
 Det fyldige Bær paa Busken hænger,
 Med frodige Bloster langs høie Stænger
 De Bønner og Ærter sig skyde frem.
 Slet ingen Urt, som kan Huset gavne,
 Du skal i den yndige Have savne, —
 Selv hist i Krogen saa stor og god
 Fremmylrer den skarpe Peberrod.

Frugttræer, som Husfaders egen Flid
 Fra første Kjerne har klækket op
 Og podet og plantet til rette Tid,
 Ved Siden af skuflede Gange brammer —
 Høit hæve de løvklædte grønne Top,
 Heel safrig glindser den rene Stamme.
 Her bovne de Grene af Kirsebær,
 Her tynges de ned af Æblers Hær,
 Her Blommer og Pærer udsmykke dem.

Mod Vesten hisset i Staldens Lye
 Fremstille sig frugtbare Humleklynger. —
 De nøgne Ragter sig skjule blye,
 Thi vælig Ranke dem tæt omslynger
 Og bugter sig muntert om Straaets Snor,
 Som viser til Husets Mønning Spor.

Saa smiler om Nustrup Præstegaard
 Hr. Balthazars Værk, den smukke Have. —
 Den søde Flora med Guddoms Magt
 Fremdeles vennehuld den bevare,
 At Oldenborren om milde Vaar
 Ei bringer dens Frugter i Nød og Fare,
 Og ingen forsultede Harer gnave

Paa unge Bark, medens Vinterens Kuld
I Bolt og Jern har grusomt lagt
Trindt om i Marken den fede Muld!

Selv Egnen om Nustrup er ynderig;
Smaalunde mod Østen hæve sig;
Opdreven ved Mergel den brudte Hede
Stolt prunker med Hør og drægtig Hvede,
Mens Rugen paa Ageren Bølger slaær,
Og Kløveren vældige Stakke spaær.

O venlige Plet, som min Giørtz betræder!
Du skjenkte mit Hjerte rene Glæder,
Naar mellem de Præstefolk sjeleglad
Jeg med min Datter og Huustro sad
Paa Bænken under de høie Linde
Og hørte de Smaafugles Aftensang,
Mens Lærkens Trille fra Toften klang, —
Saae Vesten forgyldes af Solens Smil
Og følte Zefiren huld og mild
Sin søde Duft om min Kind at vinde,
Saae spraglede Duer paa Jorden trippe
Og Kornet tæt ved min Fod at nippe,
Imens jeg læste det Brudevers
Om lidt og godt, som ved Mandens Skjerts
End krydredes meer, og Alle loe
Og trindt om smilte Naturens Ro; —

Da svor jeg, o Plet! høitidelig
At stemme Harpen til Roes for dig.

Nu Løftet er holdt — en anden Gang
Jeg nynner i Glædens milde Tone
Om Nustrup Præst og hans huslige Kone
Og Søn og eneste Datter en Sang —

Herren.¹

Ha, Hymen fordem med nænsom Haand
Og med et blidt og skalkagtigt Smil
Uddrog en let og bevinget Pii
Af Koldings kleineste Piges Hjerte:
Han lægede som en erfaren Mand
Den Lilles Længsel og søde Smerte

¹ Efter Dr. Kinchs Afskrift: „Havnen“.

Med yndigt Vindsel af Rosenbaand,
Og ledte som kyndig Doktor og Ven
Til pyntet Skammel den Lille hen.

Der alt Hr. Balthazar smykket stod
I sorte Talar, saa blid saa god
Saa ærlig, trofast og kjæk og brav
Som nogen Ungkarl i Jyders Land.

Han tittede fro til den lille Pige,
Han svor, at hverken i Lyst og Gammen
Ej heller i Kummer, Sorg og Nød
Han vilde den lille Gode svige
Men elske hende af ganske Sjel
Og dele med hende Livets Held
Og være Pigen et cimbrisk Skjold
Mod Lykkens Luner og Avinds Vold. —

Med Øiet til Jorden og Kinden rød
Med Kjærligheds søde sagte Stammen
Den Lille ham og det Løfte gav:
„Hun vilde med ham paa Livets Aae
I Storm og Magsveir eendrægtig seile,
Ei lade Hr. Balthazar Bistand feile,
Men hjælpe ham trolig som Ægtemage,
Hvorhen han Kursen end vilde tage.“ —

En Pastor lagde de Hænder sammen
Med Hymen Hr. Amor paa Stadsen saae,
Og begge sagde til Løftet Amen. —

Saa drukke de Bryllup med liflig Sang,
Og Bægeret festlig om Bordet klang.

Saa drukke de Bryllup i Dage to;
Nu længtes det Par efter huslig Ro,

Thi vinder den Husbond de Seil saa smaa
Ved næste Dugning i Mers og Raa,
Fra Kolding han seiler i Vest mod Nord
Og finder en smuk og fiskerig Fjord,
Ved den han lever en Tidlang glad
Med hulde Viv i Ringkjøbing Stad.
Ham Venskab med Lütcken¹ til Byen binder.

¹ formentlig Amtsforvalteren i Ringkjøbing, † 1805, 53 Aar gl.

Selv salig Hansen¹, den fromme Mand,
 Som ikke kunde de Præster lide,
 Og derfor — Standen til evig Qvide —
 Ved Tiendens Klipping betog dem Brødet
 Og mangt et Kald har i Amtet ødet —
 Dog hos Hr. Balthazar sund Forstand
 Og Vid og Klogskab forundret finder. —
 Men Kaldet ved Fjorden ei kunde give
 Fornøden Næring til Viv og Mand. —
 Han var desuden blot Kapellan,
 Og altsaa burde han der ei blive.

Thi seiler den gjeve til Grimstrup Krat —
 Der fæster han sig en Landsbygaard,
 Har Øxen, Heste og Køer og Faar,
 Og Avlingen rask fra Haanden gaaer.
 Han lever fornøielig Dag og Nat
 Er elsket og hædret af Sognets Folk
 Som Retfærds Ven og som Guds Ords Tolk.
 Den gjeve Hr. Blangsted² med hulde Kone
 End taler om ham i Venskæbs Tone,
 End mindes og signes den glade Dag,
 Han var i de Frommes Naboelag,
 End sørge de over, at denne Ven
 Saa snarlig fra Egnen drog bort igjen.
 Selv Manden ved Endrup Mølle³
 Med Venskab Hyldest erindrer ham. —
 Dog bliver han ei i Grimstrup længe;
 Han lyster ikke paa vilden Hede
 De Hærer og Snepper og Høns at bede.
 Ei heller den gode Hr. Balthazar fandt
 Paa Grimstrup Hede den Proviant,
 Hvortil han kunde med Sine trænge.

Thi letter han Anker og Seilene smaa

¹ formentlig Etatsraad C. F. Hansen, Amtmand i Ringkjøbing 1775—1805, † 1807. Han laa i stadig Strid med sine Retsbetjente og synes at have været en Krakiler. Om Beklipning af Tiender vides dog intet bestemt. Medd. af Landsarkivar Saxild.

² f. 1751 † 1826; i Nykirke—Faaborg. 1780—1824 g. m. A. R. Bøtcher, † 1847.

³ G. M. Friis. 1762—1829. Herredsskriver i Gjørding og Malt Herreder. Han boede 1793—1803 paa Endrup Mølle, som han fik med sin Hustru Frederikke Trandberg.

Han vinder op atter i Mers og Raa
 Og styrer en deilig Morgenstund,
 Sydost til Øster fra Grimstrup Hede
 Og lander ved Nustrup smukke Lund.
 Hr. Balthazar skuer den Egn med Glæde,
 I festlig Gammen han bryder ud:
 „Her kan du bygge -- her kan du boe
 I venlig Løndom og huslig Ro!“
 Han drager Snekken i Nustrup Havn,
 Han takler den af med Jubellyd
 Og priser for heldig Fart sin Gud.
 Nu vil han ei længer Bølgen pløie,
 Ei prøve Dravater og Fartens Møie.
 Han nyder Landlivets stille Fryd,
 Hvortil den deilige Lund indbyder,
 Som Nustrup Egnen saa venlig pryder.

Der lever Hr. Balthazar end i Fred,
 Der smiler han i den Lilles Favn,
 Lyksalig ved huslig Kjærlighed
 End titter han til sin Kone fro, —
 Imens hun nyder sin Morgenro,
 Hver Dag han bringer i venlig Kop
 Den Lille sin Nektar paa Sengen op.
 Selv virker han tidlig og sildig Gavn,
 De Sønner til nyttig Kundskab leder
 Og Datterens Aand med Omhu freder.

Sit Kald han rygter saa from og snild,
 Med Svada's Fynd og med Sandheds Ild
 Han taler til Folket i Herrens Navn,
 De hellige Bøger for dem uddyder
 Og Retsind og Gudsfrygt i Barmen gyder.

Med Faderømhed, med Lyst og Held
 Han fører de Unge til Viisdoms Væld
 Og lader dem smage den Drik saa sød,
 Der qvæger og styrker i Liv og Død.
 For Skolemesterer sørger han
 Som kyndig Lærer og kjærlig Mand
 Er Enkers Tilflugt og Syges Trøst
 Og ved sin rolige Kristenfærd
 Sin Menighed værdig han opbygger

Og Ædles Agt sig selv betrygger,
 Hr. Balthazar føler og Lærdoms Værd,
 Den Gjeve derfor med nidkjær Lyst
 I kjærnefuldt Skrift om Viisdom søger;
 Han læser med Smag i Oldtids Bøger,
 Sit Græsk og Latin han godt forstaaer,
 Er selv i Hebraisken kyndig Dommer,
 Naar indbuden han om Efteraar
 Til Ribe Skoles Examen kommer.
 Ei heller den gjeve Hr. Balthazar svigter
 Paa Mark og Eng sine Husbøndspligter.
 Med Klygt han dyrker sit Agerland,
 Og styrer sin Gaard som dygtig Mand.
 I Selskab han synes lidt but og fjer,
 Han lytter, smiler og tier qvær. —
 Men stille Vand har den dybe Grund. —
 Naar Talen om Sædhed og Retfærd gjelder,
 Om Agerbruget, om Sædens Væxt,
 Om Skolesager og Pengevæsen,
 Om frugtbar Iver for Fødestavn,
 Og hvad der fremmer vor Kirkes Gavn,
 Da flyder Ordet fra sleben Mund,
 Da læser han Gjærrighed skarpt sin Text,
 Da stikker han Hovmod en Brand i Næsen,
 Da pidsker han Daarskab med Snillets Nælder,
 Han viser, at som selvstændig Mand
 Han tænke, prøve og dømme kan.
 Og i Satirens den strenge Lud
 Han vasker Dumheds Projekter ud.
 I huslig Kreds er han huld og blid,
 Han morer ved Indfald og sindrigt Vid,
 Og ømt for Venskab hans Hjerter slaær.
 Thi leve den Gjeve! han leve fro, —
 Ved Lillemors Side i huslig Ro.
 Til Venskabs Fryd og til Standens Hæder
 Gud unde ham mange fagre Vaar,
 Og mangel ynderig Sommers Glæde
 I Nustrup deilige Præstegaard!!

Lidt og Godt.

Jeg synger om Lidt og Godt med Fryd,
 Og lille men god min Sang skal være.
 Den tåner om Hustruens blide Dyd,
 Den Lille Gode til Ære.
 I milde Toner skal Harpen slaae,
 Og Hæderssangen fra Hjertet gaee.

I Nustrup lever den bolde Viv, —
 I Øiet Iver og Godhed luer,
 Min Balthazar helliger hun sit Liv,
 Kun ham hun tænker, kun ham hun skuer,
 Og renere Glæde hun kjender ei
 End ham at blødgjøre Livets Vei.

Hun elsker sine gode Børn,
 I deres Blomstring hun søger Glæde,
 For dem hun spinder det fine Gjørn
 For dem hun virker det stærke Klæde;
 Sig selv opofrer den gode Sjel
 For trygt at fremme de Unges Vel.

Den Liffe Gode har Ungdoms Ild,
 Hun vandrer ikke, men løber, svæver,
 Og Giørtz faaer altid et venligt Smil,
 Naar Øiet i Hast til ham hun hæver,
 Og flink, skjøndt altid i Glædens Ruus,
 Den Lille styrer sit hele Huus.

Med Klogskab ordner hun Kjøkkenet,
 Sin Melkestue, sin Urtehave,
 Og Velsmag krydrer hver simpel Ret
 Den Lille Gode saa pent kan lave.
 Og kostbart Linned med Sneens Glands
 Paa Bordet tryller hver Qvindesands.

Hun hylder Pragt, men ej Overdaad,
 Hun følger Brugen i Stads og Klæder,
 Er huld i Adfærd og snild i Raad,
 Med aabent Hjerte sin Gjest hun glæder,

Og kan hun Venner i Huset faae
Flux alskens Retter paa Bordet staae.

Hun ruller prægtige Taddergryn,
End ei i Fyhn de kan findes bedre,
Og hendes Buddingers Smag og Syn,
Jeg selv har hørt vor Bispinde hædre;
Fra hele Huset, hvorhen man seer,
Os speilklar Reenhed imøde leer.

Om Lidt og Godt saa jeg qvad med Fryd,
Og god skjøndt lille min Sang er bleven,
Thi Venskab stemmede Sangens Lyd:
Med sanddru Pen er hver Tøddel skreven,
Den Lille Gode mig høre mild,
Og lønne Sangen med glade Smil!

Skjøn Anna.

Skjøn Anna, hun blomstrer i Faders Gaard
Saa skjult saa blye,
Som Martsvioleten paa Engene staaer
I Floras Ly. —
Men Roserne smykke den fagre Haarlok.

Vaarsolen den skinner saa vennesæl
Til Jorderig;
Den smiler om Morgen, om Middag og Qvel
Saa blidelig.
Men Roserne smykke o. s. v.

Saa svinder for Anna i huslig Ro
Den hele Tid
Den glider og smiler saa let og fro
Ved, nyttig Flid.

Naar Morgenen straalere i Østens Guld
Til Lerkens Fryd;
Da nynner den Pigelil andagtsfuld
Ved Klokkens Lyd. —

Naar Solen neddaler i Havets Skjød
 Heel underskjøn,
 Da luer og flammer i Hjertets Glød
 En Takkebøn.

Tidt vandred i Skoven den Pige glad
 En Sommerstund.
 Hun skuer Guds Godhed paa hvert et Blad
 I Faders Lund.

Den tindrer i Straaenes Blomsterstøv
 Og Farvespil,
 Den suser i Pjilens og Espens Løv,
 Saa himmelsk mild.

Guds Godhed hun skuer i Agrens Frugt
 Og Himlens Blaa,
 Indaander den skjønksom i Nektarlugt
 Af Lilier smaa.

Hun hører den tone fra høien Sky
 I festlig Sang,
 Hun hører den lyde om Skov og Bye
 I frugtbar Vang.

Mildt titter af Øiet da Glæden ud,
 Og Hjertet leer,
 Og salig og høitidsfuld op til Gud
 Med Tak hun seer.

Og vel maa hun takke med festlig Røst
 For Livets Held,
 Mildt rinder for hende ved Faders Bryst
 Det klare Væld.

Gid stedse for Anna det rinde maa
 Saa blidt og klart,
 Og kranset som Brud med Myrther smaa
 Hun smile snart!
 Men Roserne smykke den fagre Haarlok.

Til Hansemand.

Du lever min Søn i den smilende Vaar.
 Saa munter, saa fage hver Time bortgaaer.
 Om Solen Dig hilser i Vest eller Øst
 Du jubler imod den med frydefuld Røst.

Du kjender ei Sorger, ei Trang eller Nød,
 Din huldriige Fader maa sørge for Brød.
 End fattes Dig noget, til Moder Du gaaer
 Og Bistand af hende Du sikkerlig faaer.

Saa væver Du pudsler i Gaarden omkring,
 Som Lammet Du dandser med lystige Spring. —
 Men husk og min Søn i den smilende Vaar,
 At Sommer og Høst dog imøde Du gaaer.

Kast Øiet da stundom i Fremtiden ind!
 Bøi ærlig fra tankeløs Vandel Dit Sind!
 De ene ved Stræben i gavnende Kreds
 Kan glæde Din Fader og leve tilfreds.

Thi nytte Du munter den flygtige Tid
 Til ordentlig Syslen og redelig Flid;
 Da blomstrer i Ungdom Din virksomme Dyd,
 Og Manddommen bringer Dig Hæder og Fryd.

Saa lyt da til Sangens det venlige Raad,
 Og følg det med Omhu i Adfærd og Daad!
 Dyrk nidkjær i smilende Vaar din Forstand,
 Og bliv som Din Fader en hæderlig Mand.

Til Thomaslil.

Søde Dreng, agt paa mig:
 Strengen jeg slaar for Dig!
 Rosen lig spirer Du,
 Rosen kom vel ihu!
 Om Vaaren spire de Blomster.

Rosen er Vaarens Søn
 Blomstrer saa huld og skjøn;

Saa i dit vakkre Hjem
 Frodig Du voxte frem. —
 Om Vaaren o. s. v.

Rosen i Vaarens Luft
 Aander sin søde Duft. —
 Skjenk Du ved venlig Dyd
 Fader og Moder Fryd!

Rosen er Vaarens Lyst,
 Smiler ved Alles Bryst. —
 Søn, naar Du flittig er
 Elskes Du af enhver.

Rosen har Torne smaae,
 Som kan til Blodet gaae.
 Tornen er Lystens Braad —
 Skye den er Viisdoms Raad.

Rosen saa kort bestaaer
 Falmer saa snart om Vaar. —
 Kort er og Ungdoms Tid:
 Brug den til nyttig Flid.

Rosen ei glemme vi
 Skjønndt Vaaren gik forbi;
 Men vi dens Blomstertid
 Mindes med Tak saa blid. —

Saa skal paa Livets Vei
 Søde Forglemmigei
 Skjenke Dig Kraft og Mod,
 Naar Du er snild og god. —

Søde Dreng! husk paa mig!
 Sandhed jeg sang for Dig —
 Hellig og salig Fryd
 Bæver i Strengens Lyd. —
 Om Vaaren spire de Blomster.

Som tidligere anført tilbragte Peder Efteraaret i Ribe. Domkirken havde interesseret ham straks fra den første Jul i Ribe. Magister Arendt¹, en Mand af den bedrøvelige Skikkelse, der gik rundt paa Landet og bad Folk om Klæder, kom da ogsaa til Bispegaarden, fik Støvler af Biskoppen og blev til Frokost og Middag. Til Afsked gav han Peder, støttet til Domkirken, en saa klar Oversigt over Bygningsstilens Perioder i Middelalderen, at denne fra det Øieblik forstod det hele Forhold, og at det var urigtigt at kalde Roskilde og Ribe Domkirker, Frederiksborg Slot m. fl. gothiske. 50 Aar efter hørte dette til Kunsthistoriens Børnelærdom, men dengang var det en Slags Hemmelighed.

Peder skrev nu fra Ribe saa interessant til Molbech om Domkirken, at denne indtrængende, men forøvrigt for-gjæves, opfordrede ham til at skrive en antiquarisk-teknisk Beskrivelse af denne til „Athene“s December-Hefte.

Peder havde i Sommerens Løb skrevet flere anonyme Artikler i dette „om den af det kongelige Academie for de skønne Kunster aabnede Salon“. Slutningen, der kom i Octoberheftet, skrev han i Ribe, og han modtog her i den Anledning to faderlige Beskytterbreve fra Molbech. Det første fra 16. October begynder saaledes:

„Inderlig kiere Ven!

Gid jeg fandt og befandt mig i alle, eller dog i nogle Maader saa vel som De, der i blussende Sundhed og Ungdom i en elskelig og elsket Families Skiød, endnu uforstyrret af nogen blandt Livets ængstende Misforhold, endnu ikke nedtrykt ved nogen af dets uafvæltelige Byrder, nyder saamange af dets reneste og mest skyldfrie Glæder, da skulde jeg ogsaa til nogen

¹ Martin Friederich Arendt (1773—1823). Om ham se „Vor Fortid“ III 193 ff.

Giengield for det idag modtagne, hvorved De ret har glædet mig, skrive Dem et ret smukt og interessant Brev til.“ Om den modtagne Artikel og om „Athene“ bemærker Molbech endvidere følgende: „I Sandhed, jeg har været ret fornøiet med Dem ved den første hastige Gietneme-læsning af det Tilsendte (hvoraf det første Ark, med nogle Bogstavrettelser, jeg har ikke forandret et eneste Ord, alt i Aften er expederet til Bogtr.) — — i Sandhed, der findes maaske ikke Een i hele Kiøbenhavn, der kunde skrive hvad De har skrevet under *lignende* Betingelser, uden at have Malerierne for Øje — ja, selv forflyttet til Verdens Ende, nemlig til Ribe, der altid har forekommet mig at ligge som i en Udørk (om De vil, en Udkant) af Danmark. — — Hvad Ath. angaar da maa De ikke blot søge at virke for dens Tarv i Ribe (og bl. a. endelig skaffe mig en Tale af Deres Fader); men vi maa ogsaa efter Deres Tilbagekomst søge at faae nogle raske, yngre, modige Medarbejdere, hvortil jeg tænker, De kan virke noget. — — —“

Peder havde i „Athene“s Julihefte ogsaa anonymt skrevet om den 4 Aar ældre „Digter Ingemann og hans Værker“, han kritiserede dennes første Digte og var vel den, der først anviste Ingemann hans rette Omraade ved følgende Yttring: „Besynderligt er det, at en Digter, der har saamegen Religion som Hr. Ingemann, ikke har forsøgt at skrive Psalmer. Vi troe, han heri maatte kunne levere Noget, som langt overgik Alt, hvad vi hidtil have i dette Fag.“

I Anledning af Fortsættelsen som ogsaa blev trykt i Oktoberheftet, skrev Molbech 23. Oct. yderligere til Peder: „Jeg tør dristigen spørge om Nogen hos os i *Deres* Alder er fremtraadt med noget første Forsøg i en saa vanskelig Materie, som den æsthetiske Kritik,

der overgik *Deres?* — — Jeg vil nu blot ønske, at Deres udvortes Skiebne paa alle Maader maatte fremme og begunstige Deres Aandsudvikling, og ikke lægge Dem nogen Hindring i Vejen for at blive for Deres Fædreland, hvad jeg venter mig i Dem.“ Brevet ender saaledes: „E. S. En *speciel* Hilsen maa De bringe Deres Dem kiære, mig desværre ukiendte Søster!! — Glem ikke at anbefale Athene hos Deres Fader — og skriv mig til!“

Forstaaeligt nok gik Peders Tid herefter med at skrive æsthetiske Kritiker til „Athene“ og med filosofiske Studier, hvilket sidste var en Følge af Venskabet med den 8 Aar ældre Professor Sibbern. I tre Aar var det Peder Hjorts Haab engang at kunne drive det til at holde filosofiske Forelæsninger.

26. Januar 1816 døde Biskoppens højtelskede Ungdomslærer og Rektor Dr. Prof. Tauber, og han skrev ham da i „Kjøbenhavns Skilderi“ det tidligere nævnte Gravminde, hvori han bl. a. udtaler:

Som hellig Præst min Lærer stod
 Ved Alteret i Visdoms Tempel
 Hans Ord gav Snillet freidigt Mod
 Hans Daad — et hæderligt Exempel.
 Jerusalem, Athen og Rom
 Og hver en Sandheds Helligdom
 Var speidet, gennemgransket nøie
 Af Mandens klare Forskerøie.

Den høie Digtens Tankeflugt
 Han mesterlig forstod at tegne
 Udpege Viddets modne Frugt
 Og ømt om Skjønheds Blomst at hegne.
 Da luede hans Lærelyst
 I Talen fra begeistret Bryst.
 Og hver en sjelfuld Ynglings Øie
 Bevogtede hans Læbe nøie.

Et Cirkulaire af 10. Februar 1816 fra Kommissionen for Frue Kirke, hvilket skyldes de Restancer, der ere i alle Stifter, meddeler, at da man er betænkt paa i tilstundende Foraar med Kraft at fremme Bygnings-Arbejdet og det til den Ende vil være nødvendigt at kunne disponere over den tredie Fjerdedel fra 1815 af den omhandlede Afgift, saa udbeder man sig, at den maa være indsendt for Ribe Stift inden Marts Maanedes Udgang dette Aar.

Ogsaa denne Skrivelse henlægges. Commissionen erindrer, ligeledes forgæves, 15. August, og endelig kommer om Efteraaret følgende Skrivelse:

„Da Commissionen intet Svar har modtaget paa Brev af 15. August sidstleden, hvorved bragtes i Erindring, af at den ved Placat af 22. Oct. 1813 paabudne Afgift ei fra Ribe Stift var indkommet mere end 5,431 Rd. for Aaret 1813 og intet for Aarene 1814 og 1815 maae man atter igientage denne Erindring og anmode om, at der alvorligen maa paadrives, at de udestaaende Restancer indkomme, hvilke man derefter forventer her-til succesive remitterede.

Kbhvn., 12. October 1816.

Malling. C. F. Hansen. Lassen¹. Hornemann.“

Aaret bragte endnu forskjellige nye Indsamlinger og derved nye Fristelser for Biskoppen. Ved Kancelli Cirkulaire af 8. Juni paalagdes der Indsamling til Istandsættelse af Kirken og Præstegaarden paa Anholt, hvilke vare ødelagte under den engelske Okkupation 1809—14; og ved kongelig Resolution af 18. September paalægges der yderligere en Indsamling til Fordel for Ringsted Kirke, der var brændt 1806. De herved

¹ C. L. Lassen 1767—1839, Kancellideputeret, Etatsraad.

indkomne Beløb, henholdsvis 392 Rbd. 1 M. 15 $\frac{1}{8}$ s. i rede Sølv og 1511 Rbd. 6 s. naae ikke videre end til Biskoppen.

Efter en lang Pavse er der igjen opbevaret et Vennebrev til Lind af 12. Mai 1816 i Anledning af det første Barnebarn: „Kys nu din gieve Hustru, den unge Barselkone, Noret og den af dine andre mange Døttre. Du helst vil unde mig til Svigerdatter. Lev vel. Bedstefader! Gud glæde Dig og alle Dine! Tænk stundom paa din gamle Ven

V. K. Hjort.“

Niels Hjort, Biskoppens næstældste Søn, blev færdig med Skolen i dette Efteraar. „Den offentlige Examen begyndte i Ribe Cathedralskole Mandagen den 2. Septbr., efter at Indbydelse dertil var skeet i Byen og Omegnen ved et Program, som indeholdt nogle af Horatses Oder i metrisk Oversættelse af Rector Thorup. Den 13. Septbr. sluttedes Prøven ved en Tale, som holdtes for en meget talrig og hæderlig Forsamling af Adjunct Wohnsen, der viste, „at dersom den offentlige Underviisning i Almindelighed skal kunne lykkes, maae Forældrene have virket forud og vedblive at virke med.“ Før og efter Talen bleve nogle dertil forfattede Stropher afsiungne med Ledsagning af Instrumentalmusik, som skyldtes tildeels Concertselskabets velvillige Understøttelse. Ved Examen var Antallet af Skolens Disciple 41, af hvilke 3 dimitteredes til Universitetet, 1 udmeldtes formedelst Forældrenes Bortflytning og 1 paa Grund af anden Bestemmelse snart vil afgaae. Mandagen den 16. antoges 10 nye Elever, hvilke med de øvrige tilbageblivende udgjøre et Antal af 46.“¹

¹ Ribe Stiftstidende 17. Septbr. 1816.

Niels boede i København hos Generalrevisor Døllner, der var gift med hans Moster Christine og boede i St. Peders Stræde Nr. 136. En Søn af denne, Carl Emil Døllner, var 19. September 1814 bleven Discipel i Ribe Kathedralskole, hvorfra han blev Student 1820.¹

„Ved Dig. min Dreng, haaber jeg igjen at faae et Slags Samfund med de gode Sjæle, som ere mit Hjerte saa kjære, og du vil ikke heller i denne Henseende skuffe mig“, skriver Biskoppen strax i Brev af 1. Okt. 1816 og fortsætter derefter: „Jeg var i Borris og hørte med Fornøielse paa Brandt som paa hele Flokken. Dimittenderne vare 12. Af dem blev een med Rette udmerket. 9, hvoriblandt Brandt, fik bedste Karakter og to næstbedste.“²

Det traf sig, at der var et Degnekald ledigt tætved Ringkjøbing. Til dette foreslog baade Amtsprøvt Krarup og Stedets Præst min forrige Skriver, og jeg gav ham med Fornøielse dette Levebrød, saa han nu er forsørget. — Om nogle Aar staar Kristian for Turen.

Vi leve ved det Gamle, der som du veed er saare godt hvad Livet og Omgangen og Levemaaden i min huslige Kreds angaaer, men saare slet, hvad Penge betrefter. Jeg seer derfor med Fornøielse, at Du tænker paa at spare. Bliv ved det System; Du vil selv befinde Dig bedst derved. — — Tryk din nye Fader i Haanden fra din gamle

V. K. Hjort.

11. October skriver Biskoppen (paa Latin):

„Din Snak, som du kalder det, har jeg modtaget og læst med Glæde. Send mig derfor saamange som muligt af den Slags Breve! Hvad nemlig din tunge

¹ † 1873 som fhv. Garnisonskirurg i Vestindien.

² Seminaristexamen i Borris 25.—26. Sept.

Haandskrift mangler i velafpasset og smagfuld Form, det opveies rigeligt af hvert enkelt Bogstavs Længde og Bredde, saa at jeg kan læse dem ogsaa uden Seglas. Til mig maa du altsaa, min kære, saa ofte Studierne tillader det, gerne skrive endog med løbende Pen. Derimod beder jeg dig for din egen Skyld om at skrive de Breve, du faar i Sinde at sende din Moder, smukkere og pynteligere. Postpengene for dine Breve maa du gerne altid overlade det til mig at betale. Hilsen fra din inderlig trofaste (Fader)!"

Efter Artium skriver Biskoppen 22. Oktober 1816:

„Kjære Nissebuk!

Dine skriftlige Prøver har jeg læst med Fornøielse, hvad Sprogene angaaer. — — Derimod dølger jeg ikke for Dig, at det gjorde mig ikke lidet ondt at læse det skjødesløse Raisonnement over de tvende Regneopgaver. Have dine to Kammerater herfra kunnet skrive godt, eller dog taalelig over disse Opgaver, kunde Du og have gjort det fuldt saa let. Overalt hersker der i den Tone, hvori Du omhandler Examinationerne, en badinerende¹ Aand, som jeg meget vil bede Dig om ei at lade faae Indpas hos Dig, da den snart leder Dig til en Ligegyldighed, der let kan gaa over paa vigtige Ting og vorde høist farlig for Dig, ligesom den aldrig er behagelig for Mennesker, der tænker som Moder, Rektoren og jeg. — Spøg i Guds Navn, saa meget Du gider, men mag at Din Spøg faaer, om muligt, altid den Tinktur af Uskyldighed, som anbefaler Dig, og af Urbanitas², som tækkes dem, Spøgen siges eller skrives til. — — —

At Du havde Dig en huslig glad Aften oven paa

¹ d. e. spøgende.

² Dannelse.

Examen, under jeg Dig af et godt Hjerte. For mig maa Du ligeledes tage et Par Timers Information strax, dog kun paa det Vilkaar, at de ikke hindre Dig i din Kollegiehøren eller egen Læsning. Thi min Niels bør intet Tg., det er udlagt non contemnendum faae efter denne Dag.

Hvor og Hvad Du iøvrigt kan spare for Dig selv og for mig, der gjør det, min gode Dreng! Det kan godt behøves, og Du har selv Gavn deraf.

Dit venlige Ønske om Siegfred¹ var ret efter mit Sind. Du har et Haandtryk tilgode af mig derfor, endskjøndt Du kom bagefter med Vinket, da Siegfred alt havde indtaget din Plads hos mig, ligesom han og, Gud skee Lov, har indtaget din Plads ved Pultet og staaer der, ligesaa flittig som Du, hvilket især fryder Din Moder. Jeg lod ham ene læse, hvad Du havde skrevet, og en Glædestaare faldt paa dit Brev, som han bad om og gjemmer.

Guds Fred! Hilsen og Lev vel!

Din kjerlige Fader

V. K. Hjort.“

I et Brev af 14de November giver Biskoppen sin Søn faderlige Raad med Hensyn til hans Arbeide og Liv i Hovedstaden og dermed tillige et Billede af sin egen Ungdom. Jacob Lindberg,² der var bleven Student ifjor og nu i Oktober havde faaet Udmærkelse ved begge den filosofiske Examens Prøver, anbefales som Raadgiver. Forøvrigt ender ogsaa dette Brev med Paalæg om Sparsommelighed og endog med det Udbrud: „nu er jeg saare fattig“.

¹ Biskoppens tredie ældste Søn, † 1866 som Justitsraad og Herredsfoged i Løve Herred.

² Den senere Bibeloversætter. Fik Egregie til theol. Embeds-examen 1822.

„Kjære Niels!

Jeg har nu seet paa Prent Dine Karakterer, og at Du er Student. Til Lykke, min Søn, med dette Trin fremad paa Veien til Duelighed for Dig selv og til Gavn for Fædrelandet! Naar Du seer paa dine Karakterer, maa Du sige Dig selv, at saavel de mange gode, som den ene maadelige kunne og bør tjene Dig til Advarsel for Fremtiden, og mægtigen opmuntre Dig til vedholdende Flid og stadig Anstrængelse.

Svoget Døllner har venskabeligen tilskrevet mig om en Huuskondition. Den var slet ikke for Dig, allermindst nu. Jeg skjøttede ikke engang om nogen-sinde at vide Dig i et rigt eller fornemt Huus som Børnelærer, thi det maatte lede Dig fra Maalet, som jeg ønsker og stedse skal bede Dig at stunde til. Jeg vilde ikke engang, at Du nu strax skulde paatage Dig Timekondition, førend Du har ordnet din Kollegielæsning og seer, hvad Tid Du kan undvære. Thi jeg haaber, at Du strax begynder at studere til din Examen selv ved at følge Forelæsninger, repetere disse paa Professorernes Auditorier, hvor der holdes Examinatorier, og saaledes søger at undvære de Krykker, hvorved unødvendig Manuduktion har bortledt saa Mange fra ordentlig Flid. Jeg raader Dig i denne Henseende at høre og følge den brave Lindberg, hvem Du i mit Navn ret hjertelig maa lykønske til den Hæder, hvormed hans Flid er kronet. Man kunde læse den Unges Held paa den gamle Faders Aasyn. — Af Lindberg maa Du og faae Kundskab om, hos hvem af Professorerne, Du bør læse Noget uden om.

Naar Du saa er kommen i Orden med din Kollegielæsning vil det fornøje mig, at Du engang anvender en Søndag Aften til at underrette mig om dine Studiers Gang.

Jeg har iøvrigt kun to Vink til, min elskede Dreng. Det første er, at da Du efter mit Hjertes inderste og glade Haab aldrig vil tabe Præsten af Sigte, Du da og vil nytte den Leilighed Hovedstaden byder Dig til at høre gode Mønstere og at oplive din Aand ved flittig Kirkegang. Du mindes, at jeg saaledes i min Ungdom hver Søndag hørte en Adler, Benzons, Maurerbrecher, og optegnede snart som Skizze, snart med større eller mindre Udvikling, til Øvelse, hvad jeg havde hørt. Skaf dig en ordentlig Bog til deslige Udarbejdelser. Du vil ingensinde fortryde det. Valget af Mændene, Du vil høre, overlader jeg rolig til Dig selv. Mynster og Holm vilde jeg foreslaae. For Sprogets Skyld vilde det være Dig meget gavnligt ogsaa at høre Kochen i Skt. Peders Kirke, da han og skal have udmærkede Talenter. Meld mig ved Leilighed, naar Du har hørt ham, og forstaaer ham, hvad dig tykkes om hans Foredrag og hele Prækemaade.

Det andet Vink angaaer de unge Mennesker. Du skal gaae paa Kollegier med. Der kan maaskee findes Mange imellem dem, som ved Vittighed, den Du selv godt hover, kunne gjøre et behageligt Indtryk paa Dig. Men vær i det mindste i de første Aar, indtil Du lærer at kjende Byen, Du er i, yderst forsigtig i Valget af din Omgang. Skye offentlige Steder; thi de have dræbt mangan værdig Faders Forhaabninger, ikke blot fordi de kostede Penge, vænnede til Overdaad og undergrove Sædeligheden; men og fordi de slappede Fliden, plantede forraadelig Letsind i Barmen, ledte efterhaanden til Ligegyldighed ved Afvei fra den tagne Bestemmelse, og saaledes til Ørkesløshed og Ladhed. Endog i Klub kom jeg først efter Attestas.

Jeg ønsker, naar Tid levnes Dig dertil, og Du kan

undvære Pengene, at Du en Gang imellem vil see en god Komædie. Det er en saare behagelig Adspredelse og derhos et lærerigt Syn, naar en god Yngling eller Mand lægger det paa Hjerte. Men selv derhen ønsker jeg ikke, at Du skal gaa med Nogen, som har gjort sig det til Vane enten at drikke Punsh mellem Akterne eller at spise og drikke hos Restauratørerne efter Komædien. Tænk Du over, hvad Du saae og hørte, eller tal med din Fader eller Moder Døllner om Karaktererne i Stykket, naar de have Lyst dertil, og spis dit Smørrebrød hos dem, som sædvanlig, saa handler Du fornuftig.

Jeg kan sige mig selv, min Søn, at du ingen Penge har og ingen kan have. Overlæg med dig selv, eller om du vil med din Onkel, hvad du høiligen behøver til de allernødvendigste Smaaudgifter, hvortil Du og maa regne et Par Komædier om Maanedens, og lad mig saa vide det.

Naar jeg da kan undvære saa mange Skillinger, skal du ikke heller blive glemt. — Nu er jeg saare fattig.

Den gode Døllner har glædet mig med, at dine Vaabenøvelser, som nu høre med til dine Borgerpligter, vilde have velgjørende Indflydelse paa din Holdning. Glem nu ikke paa ny, naar hine ophøre, at bære dig som Soldat, der er tillige Videnskabsmand, og atraaer engang den Anstand, der klæder vel paa Talerstolen.

Lev saa vel, min kjere Niels! Det har fornøiet mig at tale med Dig i disse Linier. At Du ogsaa vil læse mit Brev med Deeltagelse forvisser Dit Hjerte mig om. Lad mig nu snart høre fra Dig. Vale et iterum vale!

totus tuus!¹

V. K. Hjort.

¹ Levvel! endnu en Gang Levvel! Din hengivne

6. December skriver Biskoppen til Lind; denne har nu som mange Gange før hjulpet Bispefamilien ud af en Forlegenhed:

„Kjere Lind!

Den Kjøbmand Knudsen her fra Byen, som fik Laan i Banken sidste Juni eller December Termin, har bedet mig tale sin Sag hos Dig. Jeg sagde ham, at det var overflødigt, da Du af Dig selv gjorde, med Hensyn til Afbetalingen paa Laanet, hvad Ret og Billighed kunde tilstede for at lette ham Samme, men derimod intet Uret paa nogen Mands Bøn.

Desuagtet, da Manden har tjent mig, og vi omgaaes venskabeligen har jeg ikke villet nægte ham, at skrive dig til. — —

Mange Tak for din Godhed mod min Datter! Du hjalp mig og hende af en Forlegenhed, som Dit vennehulde Hjerte saa tidt har gjort. — —

Naar Du vidste, hvor aldeles reen jeg staar som Mand, mellem alle Mændene her i Ribe, og at jeg ikke har fundet een eneste, som jeg ret kan glædes ved at være i Stue med, som Menneske, eller fortrolig Ven i hele Byen, saa vilde Du endog af blot Deeltagelse stundom oplive mig med nogle Linier. — —

Tak for det gamle Aar! Gud give Dig Sundhed og Styrke til at udholde dit Embedes Byrder i det nye!

Han lønne dit Borgersind med at holde Koursen i Ave og dit Hjerte med sande, huslige Glæder, saa frydes og

Din gamle Ven

V. K. Hjort.“

Som han henviser Vennen til Huslivets Glæder, saaledes finder Biskoppen sig Trøst i alle Plagerier, Nærings sorg saavel som Ensomhed, i sit lykkelige Hjem.

Han skriver et Digt paa 7 Vers til den „Stille, blide Huslighed“ (i Ribe Stiftstidende 31. December 1816); paa sine Steder tillægger han denne næsten Guddomskræfter, uden den havde Livet sikkert ofte været uudholdeligt for ham:

„Fra dit himmelklare Øie
 Straaler Tillids Haab og Fred,
 Skjænker Manden Kraft i Møie,
 Qvinden blid Taalmodighed.
 Kjerlig Jordens Sorg du læger,
 Huld i mødig Stund os qvæger.
 Hvor din Yndling ved dit Bryst
 Selv i Kummers Nat fandt Trøst.“

Pastor Biering¹ i Grimstrup var død 9. December, og Biskoppens Brev til Niels af 4. Januar 1817 beskriver, hvorledes han ved Begravelsen slap godt fra et alvorligt Uheld:

„Min gode Dreng!

Dit Brev til din Søster kom for sildigt for at faae ved hende din Tak Nytaarsaften, eftersom den Posts Breve blive overliggende et Par Dage i Hadersleben; men det kom tidsnok for at sige mig, at Du, som jeg veed, med et skjønstomt Hjerte tænkte paa din Faders Huus. — — —

Du kan ellers, naar Du engang er ret glad, takke vor Herre for din Faders Liv, som han nys holdt sin Haand over. Jeg reiste for et [sic!] Ugers Tid ud til Ravnsø Præstegaard for at følge en gammel Universitetsven, Bangs Svoger, den ældre Bjerling i Grimstrup til sit Hvilested. Paa Udreisen fik min Vognstang ved et Stød nogen Skade paa den [sic!] Ende i Gaffelen. Præsten Blangsted og hans Avlskarl, jeg selv og min Hans besaae Skaden næste Morgen, og vi vare enige

¹ f. 1762, i Grimstrup 1814.

om, at det godt kunde holde endnu. Vi kjøre altsaa den halve Miil derfra til Grimstrup paa Begravelsesdagen og komme lykkelig til Præstegaarden. Der staaer en Slump sort Mænd uden for en Dør, for dem dreier Hans altsaa om. Men Blangsted, som kjørte med, siger, at han havde kjørt Stuedøren forbi og beder ham svinge om til den. Dette gjør min Kusk, rigtignok lidt hurtig, men slet ikke uforsigtig eller for knapt. Men da vi havde udmaalt de to tredie Dele af Sirkelen og netop skulde gjøre det sidste Sving, knækkede Stangen, og Vognen, som er i Fart, vælter os alle op i en Dynge af Kampesten. Jeg havde til min Lykke holdt den højre Haand i min Stolerem og satte den venstre ved Faldet saa rigtig for, at jeg kun følede Stenene berøre min Tinding; men i det Aandedræt, jeg følte mig selv, saae jeg tilbage og saae Præsten Blangsted ligge følelsesløs paa Stenhoben med en Blodstrøm ud af Hovedet. Det var det skræksomste Øieblik i mit Liv. Bang¹ som ilede til fra Huset, fik mig først ud af Reiseklæderne, men jeg raabte bare: Hjelp Blangsted! Han blev da og baaret ind, kom til Live, blev forbunden meget godt af Provst Koefoed (som holdt Ligprædiken over Bjerring) og kom efterhaanden til Sands og Samling. Den gamle, stærke Mand, som er over 60, kunde ikke afholdes fra at følge til Kirken med forbundet Hoved, sad og hele Tiden ved Bordet og kjørte nynnende med mig tilbage til sin Præstegaard om Aftenen. Men Dagen efter var hans venstre Arm meget hoven og siden kom Smerter baade i Hofte og Side. Det temmelig store Hul paa Panden, perpendikulært over Øienbuen, er dog nu hartad lægt, og jeg haaber, at han nok kom-

¹ f. 1768. I Vester Vedsted 1804—38. † i Ribe 1846.

mer sig igjen. Jeg slap med nogle Dages Ømhed i venstre Arms Sener og i høire Haand, ligesom min Kristen, der laae foran mig og Stenhoben. Men saa nær var det. — — —“

I Slutningen af Brevet omtales Stiftsprovsten: „den ganske korpulente Mand, som Laurits Eiler“¹ — Sønnens Studenterkammerat fra Ribe — „kaldte ham. er bleven saa sindig og stille i hele sin Færd, at selv hans Broder neppe vil kjende ham. Til mig kommer han kun inviteret i Selskab, og jeg naturligvis end mindre til ham. Dog kom han i Gaar Aftes og gratulerede et glædeligt Nytaar ganske godmodigt, som jeg gjengjælder i Morgen. En Følge ellers af den Vold. han bestandig gjør paa sig selv, er, at han er i højeste Grad distrait. Nylig glemte han ikke blot sin Pibe, men endog sin Kuffert i Jernved Præstegaard og maatte Dagen efter sende Bud efter den fra den næste, hvor han var paa Skolevisitats. Ved Reisen til Grimstrup havde han glemt at tage en Hat med, og da han ikke kunde følge med sin Reisehue. maatte han laane en Hat i Huset. Hans Prædiken var ret god: Vor Ven sover — altsaa Ligheden imellem Død og Søvn.“

Endelig har Niels kritiseret forskjellige Personer, bl. a. den tyske Pastor Kochen, fra 1816 ved Petri Kirke, som Faderen havde anbefalet ham at høre. men hvis utiltalende Karakter allerede synes at have været kjendt i Kjøbenhavn: „Naar Du skriver mig selv til engang, maa Du gjøre mig Rede for to Ting: ¹) Hvad Du har mod den unge Satterup. Det bliver aldeles mellem os — og ²) Hvorledes Du tør kalde Kochen en Hykler.

Vi ere friske. — Alle hilse. — Man venter et Bal

¹ f. 1797. † 1845 som Sognepræst til Lejrskov-Jordrup.

hos Stiftsprovsten. Tang har ei været i mit Hus. —
 Lev vell! Hils!

totus tuus

V. K. Hjort.

I disse Aar bragte Peders Optræden Biskoppen megen Sindsbevægelse. Fra Juli til December 1816 offentliggjorde Sønnen i Athene sine 12 Paragrafer mod Baggesen, den sidste med sit Navn, hvilke han derefter udgav som en Bog paa over 200 Sider.

I sin Efterskrift til Paragraferne udtaler Peder: „Jeg elsker den høie Digtekunst som Livets skønneste Blomst og afskyer af mit ganske Hjerte Enhver, som med kaad Frækhed og vild Kulde søger at nedtræde den.“ At Baggesen, med hvis Skrifter han først fra Februar 1816 var bleven nærmere bekjendt, havde kritiseret en Del af Oehlenschlägers Værker, forekom den koleriske Peder Hjort som ganske uberettiget, og han vilde i Paragraferne godtgjøre, „hvorledes Jens Baggesen maa betragtes som et skadeligt Ukrud, der qvæler Smag og Humanitet, og at han derfor har gjort sig uværdig til at bære Navn af en dansk Digter.“ Nyt Tønder til Ilden var et smagløst Epigram, Mai 1816, som Baggesen havde skrevet i Anledning af den patriotiske og udmærkede Skuespiller Knudsens storstiledede Begravelse, og hvori han omtaler denne som Kjøbenhavns første Gøgler og bedste Tigger.

Paragraferne var et litterairt Overfald; Molbech tog ogsaa strax i en Note Afstand fra dem. P. Hjort skriver selv, at de vare en Begivenhed i den danske Litteratur; Baggesens og Oehlenschlägers Venner fulgte Striden med den mest spændte Opmærksomhed. Poul Møller siger P. Hjort tusind Tak for hans Tapperhed, medens J. L. Heiberg i August skriver til Baggesen

og bevidner ham sin inderligste Harme over den nederdrægtige Afhandling i sidst udkomne Athene, som han ikke engang har kunnet holde ud at læse til Enden.

P. Hjort endte Paragrapherne med disse Ord: „Hvad Hr. Justitsraaden (Ϸ: Baggesen) selv angaaer, da tror jeg at besidde alt for megen ren sædelig Tænkemaade til ikke at sky enhver umiddelbar Berøring med hans urene Natur.“ Baggesen svarede med Sagsanlæg, og Peder valgte til Defensor den høit anseete Kammeradvokat Schönheyder, der i Juli paa Peders Spørgsmaal havde afgivet sit juridiske Skjøn angaaende Baggesens ovennævnte Epigram, som han ansaae for strafbart.

I September fandt Peder en ny Anledning til et Stridsskrift, denne Gang mod Rahbek, idet Theaterdirektionen havde forkastet Oehlenschlägers omarbejdede „Freias Alter“.

Derefter fulgte et nyt og afgjørende Slag, som P. Hjort rettede imod Baggesen i Januar 1817. Det var allerede en Aftale mellem Oehlenschlägers Tilhængere, at Baggesens Festsksespil til Kongens Fødselsdag, „Trylleharpen“, skulde udpibes, men her greb nu Peder ind paa en Maade, som ingen havde kunnet ane. Han sigtede nemlig Baggesen for Plagiat og mente, at det var noget lig Majestætsforbrydelse at byde Kongen et saadant som Festsksespil, og han gjorde dette saa eftertrykkeligt, at man i Adresseavisen 27. Januar foruden Avertissementet om Festforestillingen tillige fandt Meddelelse om Peders Skrift: „Om en høist mærkelig Lighed imellem Trylleharpen, saakaldet originalt Syngespil af Jens Immanuel Baggesen, og samme Stykkes Original“, og dette uddeltes næste Aften under

Forestillingen gratis i Skuespilhuset. Kuhlaus Musik havde nær hindret Udpibningen; men Baggesens alt for ivrige Venners Bravoraab udæskede Modstanderne, og Kampen rasede nu voldsomt, indtil Stadens Kommandant, Grev Schulenburg, paabød Stilhed. Baggesen opgav senere at faae Stykket opført 3die Aften, da Indtægten skulde tilfalde ham som Forfatter; han indstævnedes P. Hjort som Injuriant, og henstillede til Publikum at afvente Retssagens Udfald.

Om Biskop Hjorts Følelser i Anledning af alle disse Sønnens Foretagender kunde der paa Forhaand ikke være Tvivl. Han skriver til Peder i Begyndelsen af Februar 1817:

„Kjere Søn!

Du har i saare lang Tid ikke seet Brev fra mig. Jeg vilde med Overlæg ikke have med dine Paragrapher at bestille, jeg vilde ikke forstyrre Dig ved nok saa beføiede Klager over den kostbare Tid, Du spildte, og allermindst vilde jeg som Fader skjænde for de Penge, jeg maatte udgive for Dig, uden at de anvendtes til Dine Studeringers Fremme. Tak mig altsaa, i det mindste i Hjertet, for min lange Tavshed.

Din Oplysning om Harpen, som Du nu maa procedere om, har dog vel fra Financernes Side indbragt Mere, end Sagen koster, saa Du vel i Øieblikket kan rede for Dig. Jeg længes ret efter det, som Du behøver: Frihed for Distraction og Ro til at læse til Din Embedsexamen, og begge Dele er Du vel saa fornøftig at give Dig selv, naar Processen er endt. Maatte det Bryderie, Du forsætlig har paadraget Dig, have denne Virkning. skal jeg aldrig nævne denne Sag tiere.

At især Din gode Moder vilde fornøje sig, ifald Du, ikke i Aviserne, men i et privat Brev, kunde melde

noget virkeligt Godt om Din Sags Gang, tør jeg vel ikke ret at sige Dig.

Hils omkring Dig, i St. Pedersstræde og hvem af vore Venner Du ellers seer. Her er Alt ved det Gamle, ogsaa med Hensyn til vore endelige Ønsker for Dit sande Vel og mit kjerlige Sindelag mod Dig som Fader.

V. K. Hjort.“

Peder, der forøvrigt nu var forlovet med en fintdannet, energisk ung Pige, Olivia Rasbech, en Officersdatter, trængte vistnok til lidt Ro efter Stormene og kom i Februar paa Besøg i Ribe. Han var med paa det Klubbal, der afholdtes 20. Februar og beskrives saaledes i Ribe Stiftstidende: „Efter forud gjort Aftale maatte blot dandses Menuet, Engelskdands, Contradands og simpel Valts. — Uagtet Anmelderen er en ung Mand, der selv har deeltaget i de nu saa meget yndede, men for Helbredet og Sædeligheden lige skadelige Schotske Dandse, Wiener- og saakaldte Zweitritts Valtse, kan han dog ikke tilbageholde Ønsket: At disse Dandse, til Held saavel for den nærværende som tilkommende Ungdom maatte for evig bandlyses fra Dandsesahlene. I Ribe har nu dette Selskab gjort Begyndelsen. At Selskabet morede sig særdeles, er vel dette: at Ballet varede til Kl. henved 7 næste Dags Morgen, det bedste Beviis paa.“

Om samme Bal skriver Biskoppen til Niels 12. Marts 1817:

„Jeg lever ved det Gamle, som Du kjender; var med paa det gammeldags Bal her i Klubben og dandsede mine 6 engelske Dandse og 3 Menuetter, uden at en Sene verkede hos mig de næste Dage. Peder var med — af Lærerne kun Vohnsen¹ — ellers lutter

¹ P. D. Vohnsen 1780—1859, d. som Sognepræst i Ledøje.

Mænd. Nønne og Anna Gjørtz var med mig. Jeg traadte en lille Dands med den sidste. Moder var syg, som kjedede hende dobbelt, da hun hørte, hvor godt Alt løb af til Alles Fornøielse. Paa 9 nær vare Damerne Husmødre.“

Filologikum forestod; det var Skik, at man meldte sig Dagen i Forveien hos Examinator. Biskoppen sender Niels i den Anledning 100 Rdlr.: „Dem mener jeg. Du kunde anvende saa mange af som nødvendig behøves, til Professorerne, som Du vel godt kan give 8 à 10 Rdl. hver, og saa beholde det Øvrige til Smaaudgifter. Brænde trænger Du vel ikke nu til, da Foraaret som hos os ikke er saa koldt. Leve vi til næste Vinter skal jeg see til at skaffe Dig en Favn i betimelig Tid.

Jeg var kort efter, at jeg havde modtaget dit sidste Brev, en lang Reise Nord paa i Embedsanliggender. I slettere Veir eller med slettere Føre har jeg ikke reist, siden jeg kom til Jydernes Land. Baade min Hans og min Kristian maatte flere Gange af, for at forebygge, at Vognen ikke skulde kastes overende i det navhøie Ælte, hvori vi færdedes. Baade Hans og jeg forkjølede os, dog ikke af Betydenhed. Min nærmer Hest fik derimod en haard Forkjølelse. saa den har været syg lige siden Hjemkomsten, dog troer jeg, den nu er paa Veien til Bedring, saa jeg vel ikke mister den. — — — Vi have havt saa megen Melk i Vinter, at jeg har kunnet tillægge 2 Kalve i Stedet for 1 og endda ikke sjelden kjernet. Af Duerne er den smukkeste Han pludselig død, uden at Forvalter Bjerg kunde opgive Aarsagen. De øvrige befinde sig vel, som og alle Smaakreaturene. Pasop er i Barselseng, og en grim Hvalp, som beholdt Livet, er bestemt til Blegdamshund

ved Slotsbanken. Siegfreds Kat lukker endnu Bryggersdørene op. Garçon qvæder daglig sin Melodie. Stærene have fløitet længe paa mit høie Huus, og Spurvene æde, som sædvanlig, Kornet fra mine Høns. Det første Lam er ogsaa kommet og dandsede i Gaar i Solskin.“

Men bag denne Idyl staaer Pungenøden og alt, hvad der fulgte af den. 22. Februar sendte den langmodige Frue Kirke Commission igjen en Erindringskrivelse: Kun i Juni Maaned 1814 har man modtaget noget fra Ribe Stift, man maa derfor anmode om, „at den nu forfaldne hele Afgift for ovennævnte Stift jo før jo heller vorder indsendt og ved samme Leilighed fuldstændig Regnskab over den for Stiftet i Følge det Kirketiende ydende Hartkorns Størrelse paabudne Afgifts hele Beløb, saaledes at deraf kan sees, om og for hvilke Kirker endnu noget staaer til Rest af det, som herefter burde erlægges.“

Som sædvanlig er Skrivelsen resultatløs, og Commissionen gaar videre til Cancelliet, der gjentager en Erindringskrivelse af 23. April 1814 og tjenstlig anmoder „Hr. Stiftamtmand og Deres Høiærværdighed om uopholdeligen at ville opfylde den Dem ved Placaten af 22. October 1813 i denne Henseende paalagte Pligt.

Det Kongelige Danske Cancellie den 15. Marts 1817. Kaas. Cold. Monrad. Ørsted. Børner. Lassen. Hansen.“

Situationens Alvor understrøges yderligere ved følgende Brev af 24. Marts 1817 fra Etatsraad Lassen, hvilket forøvrigt bliver virkningsløst ligesom de øvrige Skrivelser:

„Min kjere gamle Ven!

Saa gierne ieg end ønskede i Dag at kunne underholde mig med dig om gammelt Venskab og gamle

Historier — de nyere begynder nu ikke at have nogen Værd for mig — maa ieg dog, omgiven af vel mange Forretninger, lade mig nøje med at gaa lige til Texten.

Saa længe det har været mig mueligt, har jeg talt din Sag i Commissionen, ang. Frue Kirke; ogsaa havde jeg det Haab, at min gode Ven havde afgjort Sagen. Dette sidste er imidlertid ikke skeet; og da det ikke staaer i min Magt længere at stille Commissionen tilfreds, maae jeg *indstændigt* bede Dig om for din egen og for min Skyld, i det seeneste inden 14 Dage at sende, om ikke strax Regnskabet, saa dog Pengene, om ikke alt, dog det meste.

Din aldeles hengivne Ven!

Lassen.“

Biskoppen har ganske sikkert Gjæld til alle Sider, og det er ham umuligt at betale noget tilbage af de offentlige Midler, hvorpaa han har forgrebet sig. Pinligt er det derfor at see, hvorledes han i April sender Niels 50 Rdlr. i Anledning af en veloverstaaet Examen.

„Ribe Bispegaard, d. 8de April 1817.

Min gode Dreng!

Tak for din Flid i denne Vinter, hvorved Du har seiret over alle de Besværligheder, som dine Øine og din hele Stilling har lagt i Veien for Dig. Den Kraft, Du selv vinder, ved saaledes at gaae fremad, er din Løn, og jeg kan af egen Erfaring bevidne Dig, at olim meminisse iuvabit.¹

Det var en sand Glæde for din gode Moder, mig og hele Huset og Mange her i Byen, at et saa heldigt Udfald kronede dine Bestræbelser. At Du ikke vilde staae Dig slet, kunde vi jo vide; men at Du skulde nyde saa megen virkelig Glæde, turde vi neppe haabe.

¹ d. e. engang vil Erindringen glæde dig.

Tak Gud i dit Inderste, og lad dette Held, der skjenkedes Dig, med søde Baand knytte Dig til den stille og rigtlønnende Flid, der med huld Moderhaand leder ad Pligtens Vei. Jeg frygter ikke for, at Du, som Din ældre Broder, skal slaae ind ad Sideveie, som, hvor yndige de end maatte være, og hvor mange smukke Blomster og Frugter, der end kunde være at nyde, dog sinke Gangen, udmatte Vandreren, og lede, netop i den bedste Arbeidstid bort fra den egentlige Pligtvei, der ene og trygt fører til Maalet. Men dog vil jeg give Dig det Raad, at hvis Din Lyst til Grækere og Romere skulde friste Dig til, medens Du læser til Philosophikum, at have Juvenal, Martial, Sophokles eller nogen anden deslige ved Haanden, du da behandler deres Læsning som Lyststudium, som Udhuiling af det egentlige Arbeide; men aldrig som det egentlige Maal. Dette Raad er naturligvis og at agte paa, naar Du engang skal studere til Attestas. Er den først godt forbi, saa kan, saa maa, saa bør Du inddele din Tid saaledes, at Du og kan gjøre de Fremskridt i de gamles Læsning, som Dit Hoved, dine Forkundskaber og din Lyst til ædel videnskabelig Uddannelse kan medføre. Ligeledes ønskede jeg og, at Du til den Tid vilde udsætte at skrive for Medaillen over noget af de af Universitetet opgivne Spørgsmaal. Dog skal mit faderlige Raad i Hensyn til dette sidste ikke være noget faderligt Forbud. Thi dersom det traf sig, at der imens Du læste til Attestas, blev givet en Materie, som Du fandt Kald til at skrive over, vilde det have mit fulde Bifald, at Du prøvede Dine Kræfter, især, da jeg er forvisset om, at Du vilde vide at skaffe Dig Tid til Udarbeidelsen, uden at bruge den, Du efter Pligt skyldte dig selv at anvende til Din Examen.

Dog nok herom. Nu venter jeg, at Du engang med det Første meddeler mig Din Plan til Philosophikum, hvad Du egentlig skal høres i, og hvem Du vil høre. Etatsraad Wulf¹ er vel en af Mændene. Denne Hædersmand maa Du endelig bringe en særdeles Hilsen fra mig og min Kone. Han er en af dem, hvis Grundighed, Retskaffenhed og hele Dannemandsfærd jeg fra Ynglingsaarene og gennem hele Mandsalderen har baaret ubetinget og inderlig Høiagtelse for. Ogsaa hos ham er jeg vis paa, det vil give Dig en Steen i Brevet, at Du er min gode og flittige Søn.

At Du engang summarisk melder mig Brugen af de Penge, jeg har sendt Dig, seer jeg gjerne. De 50 Rdl., Du med Ageposten faaer i Dag tilsendt gennem Peder, maa Du ansee som en Examensdouceur fra din gamle Fader. Jeg har i Aar ikke været saameget i Haven, som jeg pleier, eller som jeg gjerne ønskede, thi jeg har været upasselig i dette Foraar.

Din Fader

V. K. Hjort.

Dine to sidste Breve vare uden Datum. Det seer ikke ordentligt ud. Det nytter ikke, at Du skriver Kongelig Tjeneste udenpaa et tykt Brev, thi jeg kan jo ikke attestere, at det er saa. Jeg betaler og gjerne for dine Breve.“

(Sluttet).

¹ J. A. Wolf, 1749—1819, theol. Cand. 1782. Prof. i Matematik fra 1788.